

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 77/04-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť P. B., bytom Ch., zastúpeného advokátom JUDr. M. M., Advokátska kancelária, T., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 940/95 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 940/95 porušil základné právo Ing. P. B., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. P. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. P. B. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 14 010 Sk (slovom štrnásťtisícdesať korún slovenských), ktoré je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť na účet

jeho právneho zástupcu, advokáta JUDr. M. M., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 8. apríla 2004 č. k. I. ÚS 77/04-9 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť P. B., bytom Ch., zastúpeného advokátom JUDr. M. M., Advokátska kancelária, T., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 940/95.

Z prijatej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ 16. marca 1995 podal na okresnom súde návrh vo veci zaplataenia 64 535 Sk s prísl. (za neuhradenú faktúru za vykonané stavebné práce). Podľa tvrdenia sťažovateľa: „... *jediné pojednávanie v tejto veci bolo uskutočnené dňa 29. 11. 1995. Odvtedy došlo podľa mojej informácie k výmene sudcu, mám však za to, že uvedená vec nie je taká zložitá, aby ju súd nemohol ukončiť za deväť rokov od podania návrhu. Počas tejto doby zostávam stále v – podľa mňa – zbytočnej právnej neistote. Postup súdu považujem za neúmerne zdĺhavý. Mám za to, že OS v Žiline svojou liknavosťou porušil moje právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a vo svojej podstate priamo porušuje moje právo na súdnu ochranu.*“

Sťažovateľ ďalej uviedol, že „*Vo veci sa nepokračovalo ani na základe mojich telefonických urgencií...*“ Sťažnosť na prietahy v konaní podal sťažovateľ predsedovi okresnému súdu 30. marca 2004. Do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu na súde prvého stupňa ešte nebolo vo veci rozhodnuté.

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, prikázal okresnému súdu vo veci konať, priznal mu finančné zadost'učinenie vo výške 50 000 Sk a náhradu trov konania.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením sp. zn. Spr. 5308/03 z 29. júna 2004 a sťažovateľ prostredníctvom stanoviska svojho právneho zástupcu z 15. júla 2004 k uvedenému vyjadreniu okresného súdu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou týchto základných práv – inak ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (napr. I. ÚS 40/02, I. ÚS 100/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. 11 Cb 940/95.

Dňa 16. marca 1995 podal sťažovateľ okresnému súdu žalobu o zaplatenie 64 535 Sk s prísl. a návrh na vydanie platobného rozkazu proti žalovanému B. R. zo Žiliny (za neuhradenú faktúru za vykonané stavebné práce).

Po uhradení súdneho poplatku (4. apríla 1995) sťažovateľom okresný súd 2. mája 1995 vydal platobný rozkaz č. k. Rob 811/95-13, ktorým uložil žalovanému povinnosť

uhradiť sťažovateľovi žalovanú sumu a trovy konania. Toto rozhodnutie napadol žalovaný 15. júna 1995 odporom.

Okresný súd 14. novembra 1995 predvolal účastníkov konania na pojednávanie stanovené na 29. november 1995.

Toto pojednávanie (konané za účasti sťažovateľa, jeho právneho zástupcu a žalovaného) bolo odročené na neurčito za účelom vykonania znaleckého dokazovania znalcom z odboru stavebníctva (žalovaný nenamietal právny dôvod, ale výšku fakturovanej sumy).

Sťažovateľ 5. decembra 1995 doručil okresnému súdu kópiu zmluvy o dielo č. 3/93 uzatvorenej so žalovaným na vykonanie stavebných prác (zmluva bola podpísaná účastníkmi, nebol však na nej uvedený dátum jej uzatvorenia).

Okresný súd 11. februára 1999 uznesením č. k. 11 Cb 940/95-23 nariadil znalecké dokazovanie a vypracovaním znaleckého posudku poveril znalca z odboru stavebníctva doc. Ing. L. K., CSc., zo Ž. Znalcovi bola určená na vypracovanie znaleckého posudku lehota 60 dní (mal určiť rozsah skutočne vykonaných prác na základe zmluvy o dielo č. 3/93 a stanoviť konečné vyúčtovanie medzi účastníkmi konania).

Pre dlhodobú nemoc znalca okresný súd 23. marca 1999 zrušil svoje predchádzajúce rozhodnutie a za znalca v danej veci ustanovil Ing. M. V. z Ústavu súdneho inžinierstva Žilina, ktorému uložil vypracovať znalecký posudok v lehote 60 dní.

Znalec 10. mája 1999 žiadal zaslanie súdneho spisu sp. zn. 11 Cb 940/95, ktorý mu okresný súd doručil 11. novembra 1999.

Okresný súd 1. februára 2000 žiadal znalca, aby mu v lehote 20 dní oznámil, kedy bude vypracovaný znalecký posudok.

Znalec 24. marca 2000 zvolal miestne šetrenie spojené s obhliadkou a zameraním vykonaných stavebných prác.

Okresný súd 29. marca 2000 urgoval zaslanie odpovede na svoju výzvu znalcovi (z 1. februára 2000). Urgencia bola doručená znalcovi až 3. augusta 2000. Tento 18. januára 2001 žiadal okresný súd o vydanie pokynu, ako má vo veci ďalej postupovať, lebo sťažovateľ mu nepredložil požadované podklady.

Okresný súd 10. júla 2001 žiadal od právneho zástupcu sťažovateľa informáciu, prečo neposkytol znalcovi požadovanú súčinnosť. Tento v odpovedi z 19. júla 2001 oznámil, že pre nemoc sa nemohol zúčastniť miestneho šetrenia, o čom bol znalec písomne informovaný 11. apríla 2000.

Právny zástupca sťažovateľa 13. augusta 2001 oznámil, že požadované doklady zaslal znalcovi 18. júla 2001, no doporučená zásielka mu bola vrátená späť, lebo znalec si ju nevyzdvihol z poštového úradu.

Okresný súd 14. februára 2003 žiadal znalca o oznámenie termínu vypracovania znaleckého posudku a 10. júna 2003 urgoval túto výzvu s upozornením znalca na možnosť uloženia mu poriadkovej pokuty (urgencia bola poštou vrátená späť, lebo v odbernej lehote nebola prevzatá). Na požiadanie okresného súdu Obvodné oddelenie Policajného zboru v Martine 15. augusta 2003 doručilo zásielku znalcovi.

Znalec 21. augusta 2003 okresnému súdu oznámil, že nemá od sťažovateľa všetky podklady, preto vypracuje posudok podľa zistení z miestneho šetrenia.

Po urgencii okresného súdu z 9. októbra 2003 znalec predložil znalecký posudok č. 138/2003 v 2 vyhotoveniach 31. októbra 2003.

Okresný súd 24. novembra 2003 vyzval účastníkov, aby sa v lehote 20 dní vyjadrili k znaleckému posudku. Žalovaný 14. januára 2004 oznámil, že so znaleckým posudkom nesúhlasí.

Okresný súd 19. marca 2004 predvolal účastníkov konania na pojednávanie stanovené na 30. apríl 2004.

Právny zástupca sťažovateľa 28. apríla 2004 upresnil žalobný petit na sumu stanovenú znalcom (47 286 Sk).

Na pojednávaní konanom 30. apríla 2004 (za prítomnosti účastníkov, právneho zástupcu sťažovateľa a znalca) boli vykonané výsluchy účastníkov a po ich vyjadrení k znaleckému posudku upravil znalec výslednú sumu na 28 052, 50 Sk, s ktorou sťažovateľ súhlasil (žalovaný požiadal prepracovať znalecký posudok). Po prijatí uznesenia o skončení dokazovania okresný súd oznámil, že rozsudok bude vyhlásený 5. mája 2004.

Na pojednávaní konanom 5. mája 2004 za prítomnosti právneho zástupcu sťažovateľa a žalovaného bol vyhlásený rozsudok, ktorým bola žalovanému uložená

povinnosť zaplatiť sťažovateľovi sumu 28 052 Sk. Konanie o ostatnej časti istiny (36 482, 50 Sk) okresný súd zastavil (rozsudok bol doručený právnomu zástupcovi sťažovateľa 24. mája 2004 a žalovanému 26. mája 2004).

Dopytom (z 28. júla 2004) ústavný súd na okresnom súde zistil, že proti predmetnému rozsudku podal žalovaný 28. júna 2004 odvolanie.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov (...).

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení v zásade nezaujal stanovisko k opodstatnenosti sťažnosti („... zo spisu a stanoviska sudcu vyplývajú niektoré skutočnosti, ktoré sú predmetom výzvy na vyjadrenie. Inak ide o problém, ktorý je štandardne riešený príslušnou judikatúrou ...“). Z ním predloženého vyjadrenia zákonného sudcu (ktorému bola vec pridelená od 1. júla 1999) vyplýva, že dôvodom zdĺhavého priebehu konania je

veľké množstvo vecí pridelených mu na vybavenie. „Ku dňu 1. 7. 1999 mi bolo spolu v oddelení 11 Cb pridelených na rozhodnutie 377 obchodných vecí a 849 vecí výkonu rozhodnutia (E a Er). Okrem toho mi bolo ku dňu 22. 6. 1999, kedy som bol ustanovený do funkcie sudcu, pridelených na rozhodnutie 182 občianskoprávných vecí oddelenia C.

Vzhľadom na množstvo pridelených vecí nebolo možné v každej z vecí konať okamžite po ich predložení. Okrem toho je potrebné uviesť, že v senáte 11 Cb sa v tom čase nachádzalo veľké množstvo vecí, ktoré napadli na súd pred tým (v rokoch 1992 až 1995), ako napadla vec 11 Cb 940/95, a preto boli vybavované skôr.

Vo veci 11 Cb 940/95 som začal konať v októbri 1999, kedy bol spis zaslaný znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku. Následne v mesiacoch február a marec 2000 bol vo veci znalec vyzývaný na predloženie posudku. Znalec súdu oznámil, že mu od navrhovateľa, napriek viacerým výzvam, neboli predložené doklady potrebné na vypracovanie posudku. Tieto doklady boli predložené až v priebehu roku 2001. Po ďalších výzvach, doručovaných aj cestou policajných orgánov predložil znalec posudok dňa 31. 10. 2003. Po predložení znaleckého posudku bolo v novembri 2003 rozhodnuté o trovách znaleckého dokazovania a znalecký posudok bol predložený účastníkom na vyjadrenie. Po zaslaní vyjadrenia odporcu bol v mesiaci marec 2004 určený termín pojednávania na deň 30. 4. 2004.“

Právny zástupca sťažovateľa v stanovisku k predmetnému vyjadreniu uviedol, že: „... naše stanovisko v uvedenej veci sa nemení ...“.

3. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním vecí na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov sa naplní zásadne až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. I. ÚS 41/02).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 940/95, v ktorom sťažovateľ vystupuje ako navrhovateľ, došlo k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

3.1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že posudzovaná vec nie je sporom, ktorý by bolo potrebné považovať za zložitú vec, ktorá by ovplyvňovala doterajšiu dĺžku konania. Ostatne, ani okresný súd vo svojom vyjadrení nezdôvodňoval doterajšiu dĺžku konania jeho zložitou.

3.2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria (správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci) ústavný súd, s výnimkou oneskorenej súčinnosti pri znaleckom dokazovaní, nezistil takú závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci a konštatuje, že okresný súd bol

- od pojednávania konaného 29. novembra 1995 do vydania uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania 11. februára 1998, teda vyše 3 rokov a 2 mesiacov,
- od 23. marca 1999 (vydanie uznesenia o ustanovení druhého znalca) do 8. novembra 1999 (doručenie súdneho spisu znalcovi), t. j. v trvaní vyše 7 mesiacov,

- od 13. augusta 2001 (odpoveď právneho zástupcu sťažovateľa na vyššie uvedený dopyt) do 14. februára 2003 (výzva pre znalca), t. j. v trvaní vyše 1 roka a 6 mesiacov,

bez akýchkoľvek zákonných dôvodov nečinný, teda v období vyše 5 rokov a 3 mesiacov neboli vykonané vo veci úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ počas súdneho konania nachádzal. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k priet'ahom, ktoré neboli spôsobené zložitost'ou veci ani správaním účastníkov konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť tieto priet'ahy, nemožno akceptovať. Vysoká „zaťaženosť jednotlivých sudcov“ nemôže byť na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

S prihliadnutím k uvedenej dĺžke zistených priet'ahov v konaní, ktoré významnou mierou prispeli k predĺženiu celkovej doby konania v predmetnej veci (trvajúceho vyše 9 rokov) ústavný súd neprehliadol ani zdĺhavý priebeh znaleckého dokazovania (trvajúceho vyše 4 roky) a postup okresného súdu v ňom.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. Vzhľadom na to, že okresný súd už rozhodol vo veci rozsudkom z 5. mája 2004, ústavný súd nepovažoval za dôvodné a účelné v zmysle sťažovateľovho návrhu prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk z dôvodu, že „... jeho právna neistota v uvedenej veci pretrváva už viac ako 9 rokov...“.

Keďže iba konštatovanie porušenia označeného základného práva nie je dostatočným zadost'učinením pre s'ťažovateľa, ústavný súd uznal za dôvodné priznať mu požadované primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (najmä vzhľadom na dlhodobú a bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu) považuje za primerané.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnému s'ťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (s'ťažnosť) 17. marca 2004 a vyjadrenie z 15. júla 2004. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 13 602 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 534 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za tri úkony teda predstavujú 13 602 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu (136 Sk v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 14 010 Sk. Z týchto dôvodov ústavný súd preto v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2004